

Розвиток вітчизняної інструментальної гітарної освіти другої половини XX – початку XXI століття

А. С. Коваленко

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, Україна
Corresponding author. E-mail: kovalenkonext.as@gmail.com

Paper received 09.10.17; Accepted for publication 15.10.17.

Анотація. У статті висвітлено розвиток вітчизняної інструментальної гітарної освіти у другій половині XX – на початку XXI століття. Виділено два умовних періоди: Україна у складі Радянського Союзу (до 1991 р.) та після набуття незалежності. Проаналізовано значущі події та вказано персоналії, які вплинули на розвиток вітчизняної інструментальної гітарної освіти. Серед них: відкриття класу гітари у ВНЗ та музичних училищах України, друк нотної та методичної літератури, успіхи вітчизняних виконавців, проведення конкурсів та фестивалів, педагогічні досягнення провідних викладачів гітари та ін.

Ключові слова: гітарне виконавство, музична педагогіка, інструментальна гітарна освіта, викладачі по класу гітари.

Вступ. Незважаючи на значні досягнення окремих викладачів сучасний стан вітчизняної інструментальної гітарної освіти характеризується низкою недоліків, які гальмують системний розвиток галузі (недостатньо фахівців-гітаристів, відсутність концертних вітчизняних інструментів, нестача методичної літератури тощо). Означене зумовлює необхідність детального вивчення історичних подій та явищ, котрі мали вплив на розвиток музично-освітнього процесу. Аналіз негативних тенденцій сприятиме позитивному розвитку системи гітарної освіти у майбутньому.

Короткий огляд публікацій з теми. До питання історії гітарної освіти торкалися такі науковці, як М. Давидов, Т. Іванніков, В. Козлін, М. Михайленко, В. Сидоренко, В. Ткаченко та ін. Проте розвиток вітчизняної інструментальної гітарної освіти не розглядався як системне явище, тому і немає ґрунтовного дослідження, присвяченого її проблемам.

Метою статті є висвітлення історичних подій та явищ, які вплинули на розвиток вітчизняної інструментальної гітарної освіти другої половини XX – початку XXI століття та здійснення періодизації цього процесу.

Матеріали і методи. Джерельною базою нашої статті слугували публікації провідних фахівців гітарного мистецтва: виконавців та викладачів вишів, у яких епізодично розкривалися питання історії вітчизняної гітарної освіти. Методологічною основою дослідження став системний аналіз історичних подій та розвитку музичної педагогіки, а також результати педагогічних спостережень отримані в процесі навчання та викладацької діяльності автора.

Результати та їх обговорення. Розвиток вітчизняної інструментальної гітарної освіти другої половини XX – початку XXI століття можна умовно розділити на два періоди: перший, коли Україна була у складі Радянського Союзу (сер. XX ст. – 1990 р.) та другий, з моменту набуття Україною незалежності (з 24 серпня 1991 р.).

Перший період (сер. XX ст. – 1990 р.) – переломний час у розвитку музичної освіти, науки та виконавства (гітарна освіта набуває поширення в системі музичної освіти); вітчизняні артисти-гітаристи здобувають перші серйозні перемоги, проте спостерігається дефіцит викладачів-гітаристів, що гальмує розвиток гітарної освіти.

У цей час з'являються публікації з нотної та методичної літератури для гітари. Так, К. Смага опублікував серію збірників для гітари: «Українські народні пісні», «П'єси для шестиструнної гітари», «Сучасні пісні у перекладенні для шестиструнної гітари» та ін. У 1972 р. видавництво «Музична Україна» публікує книгу І. Кузнецова «Техніка гри на шестиструнній гітарі», а в

1988 р. виходить його методичний посібник «Гами й арпеджіо на шестиструнній гітарі» [6, с. 463].

Після заборони ЦК ВКП(б) (від 10 лютого 1948 р.) у вітчизняних вишах відновлюється навчання гри на гітарі. Так, у Київську консерваторію для викладання гри на гітарі, у 1959 р. запрошують її випускника – Я. Пухальського. Закінчивши аспірантуру під керівництвом М. Геліса, він гідно продовжує традиції свого наставника. Я. Пухальський, окрім педагогічної роботи в консерваторії, музичному училищі та музичній школі, веде активну концертну діяльність. Виконавська діяльність митця як соліста-гітариста на українському радіо, в Українському гастрольно-концертному об'єднанні, в Державному симфонічному оркестрі та в Українському драматичному театрі імені І. Франка високо підняла планку для вітчизняних гітаристів [11, с. 1].

За словами М. Михайленка, кількість студентів-гітаристів збільшилася з 1975 р., коли кафедру народних інструментів Київської консерваторії очолив М. Давидов і з 1979 р., після раптової смерті Я. Пухальського, клас гітари перейшов під керівництво його вихованця – М. Михайленка. У цей період збільшується виконавська активність гітаристів. Всеукраїнський конкурс виконавців на народних інструментах (1978) виявив молодих та перспективних музикантів-гітаристів. Частіше почали запрошувати іноземних артистів, що сприяло популяризації вітчизняного професійного виконавства. Викладання гітари набувало популярності в музичних школах та музичних училищах. З метою надання методичної допомоги, видавництво «Музична Україна» публікує ноти для юних гітаристів та професійних виконавців [9, с. 2].

М. Михайленко виділяє ряд негативних тенденцій цих років, що гальмували розвиток музичної педагогіки та виконавства на гітарі у країні та в Києві зокрема:

1) у багатьох музичних закладах гітару викладали не фахівці, а спеціалісти інших музичних інструментів. Різне зниження охочих навчатися на деяких музичних інструментах (балалайка, домра та ін.) змусило викладачів перекваліфікуватися на викладання популярного на той час інструмента – гітари. Це призвело до зниження професійного рівня вихованців та завдало шкоди авторитету музичного інструмента;

2) абітурієнти, закінчивши ДМШ по класу гітари, намагалися вступити до Київської консерваторії. Не закінчивши музичного училища та не маючи достатньої підготовки для спеціалізованого вишу, отримували незадовільну оцінку при вступі [10, с. 25];

3) нестача концертного репертуару. Такі музичні твори, як «Концерти для гітари з оркестром Б. Асаф'єва та М. Речменського», не публікували, хоча включалися як

обов'язкові для виконання до програми всесоюзних конкурсів. Якість творів-перекладів, обробок залишалася низькою;

4) гітаристам не вистачало знань з історії розвитку інструмента, його еволюції, про видатних виконавців і композиторів, стан гітарного мистецтва у країні та за її межами;

5) відсутність якісних інструментів та струн. Дефіцит інструментів намагалися ліквідувати Житомирська, Чернігівська та Ізяславська фабрики музичних інструментів. Проте якість інструментів була низькою і не відповідала попиту. Більшість гітар, які вироблялися на зазначених фабриках, були семиструнні, у той час як у навчальних закладах та в любительському колі популярними були шестиструнні гітари. Струни з'являлися в продажу в основному металеві, в коли для початківців необхідно було використовувати нейлонові, а для класичної гітари струни повинні були бути тільки нейлонові [10, с. 25].

Важливу роль у розвитку гітарної освіти відіграла Львівська державна консерваторія імені М. В. Лисенка. У 1962 р. відділ народних інструментів було реорганізовано в кафедру народних інструментів. Гітару викладав засновник відділу – Г. Казаков. Не будучи професійним гітаристом, Г. Казаков продовжував поширювати педагогічні принципи свого наставника М. Геліса. З його класу вийшли чудові музиканти та педагоги класичної гітари – В. Сидоренко, Т. Литовченко та ін. Продовжувати розвивати гітарний клас у Львівській консерваторії Г. Казаков доручив своїй найкращій випускниці – В. Сидоренко. Розпочавши свою трудову діяльність з 1989 р., В. Сидоренко активно боролася з недоліками системи гітарної освіти. Саме завдяки активній педагогічній, науковій та громадській діяльності В. Сидоренко, гітарний клас Львівської консерваторії досягнув високого професійного рівня та вийшов на міжнародний рівень [5, с. 1].

Активну роль у розвитку гітарної освіти виконували середні навчальні заклади. В. Сидоренко зазначає, що у становленні гітарної освіти Житомирського музичного училища брали участь О. Колоней, Ю. Потапович, О. Чепель. Але викладання гітари не було стабільним. Лише з 1981 р. клас гітари очолив знаний в Україні фахівець – О. Малькевич-Ходаковський. Представник харківської гітарної школи, учень В. Петрова, лауреат міжнародних конкурсів, голова Асоціації гітари обласного відділення Національної Всеукраїнської музичної спілки, він піднімав рівень професійної майстерності гітаристів та сприяв поширенню класичної гітари в Україні [12, с. 82].

На початку 70-х рр. ХХ століття, як зазначає М. Давидов, клас гітари відновився у Дніпропетровському музичному училищі. Це стало можливим завдяки зусиллям завідувача відділу народних інструментів – О. Красношлик. У цей період найбільший внесок у розвиток гітарного мистецтва зробив В. Пікінер. Серед чисельної кількості учнів особливо виділялися лауреати міжнародних конкурсів Ю. Радзецький та А. Кудрявцев. Зокрема, Ю. Радзецький згодом очолив гітарний клас [2, с. 362].

У 1970-х рр. було відкрито клас гітари в Харківському інституті культури (нині Харківська державна академія культури). З цього приводу В. Сидоренко зазначає, що її першими викладачами стали Б. Шопен і В. Петров. У 1989 р. також розпочато викладання гітари в Харків-

ському державному інституті мистецтв (нині ХДУМ ім. І. Котляревського). Засновником гітарного класу був В. Доценко – очільник харківської гітарної школи і провідний фахівець гітарного мистецтва та освіти в Україні. Вищу освіту він отримав в музично-педагогічному інституті імені Гнесіних (Москва), перебував в аспірантурі при Російській академії музики та стажувався у Вищій школі музики в м. Карлсруе (Німеччина). У 1998 р., завдяки зусиллям В. Доценка, відкрився клас гітари на струнному відділі Харківської спеціальної середньої музичної школи-інтернату [12, с. 79].

Друга половина ХХ ст., як зазначає В. Козлін, у розвитку гітарної освіти позначилася тим, що значних успіхів досягли вітчизняні виконавці гри на гітарі: П. Полухін, В. Петренко, В. Жадько, А. Остапенко, А. Шевченко, В. Доценко, О. Виноградов та ін. Так, П. Полухін (перший серед гітаристів заслужений артист України, соліст Київської філармонії, артист Будинку органної і камерної музики в Києві) виконав 15 сольних програм, гастролював по території колишнього СРСР, у Польщі, Фінляндії, колишній Югославії, Чехословаччині, Монголії, Німеччині. В. Петренко (перший серед гітаристів народний артист України, соліст Київської філармонії та Укрконцерту) гастролював у багатьох країнах колишнього СРСР, тодішній Югославії, Греції, Італії, Іспанії, Бельгії, Норвегії, Португалії, Франції, Нікарагуа, Кампучії (тепер Камбоджа) та Кубі. В. Жадько у 1988 р. отримала перемогу на міжнародному конкурсі гітаристів і також успішно виступала як диригент. А. Остапенко в 1995 р. став лауреатом міжнародного конкурсу гітаристів у м. Хмельницький (2-а премія). Одним із перших виконавців, хто виніс на велику сцену мистецтво фламенко, став А. Шевченко, автор оригінальних творів для гітари, книги «Неприборкане фламенко», соліст Одеської філармонії, який мав численні записи на радіо та телебаченні, лауреат І Міжнародного конкурсу композиторів «Гітара Мікрокосмос» (м. Естергом, Угорщина, 1987). В. Доценко заслужений артист України, лауреат II-го Всеросійського конкурсу виконавців на народних інструментах (м. Тула, 1986) був солістом і акомпаніатором в ансамблі «Калинка» Кримської філармонії. О. Виноград (артист Квартету гітаристів Харківської філармонії) винайшов новий різновид гітари, що отримала назву «Восьмиструнна гітара системи О. Винограда» [6, с. 463].

Отже, протягом першого періоду гітарна освіта в Україні стрімко набувала поширення в системі музичної освіти. Відкривалися гітарні класи в музичних училищах та вишах, збільшувалася кількість абітурієнтів-гітаристів. Гарні виконавські успіхи демонстрували вітчизняні артисти. У цей період система гітарної освіти розвивалася лише завдяки окремим викладачам-ентузіастам.

Другий період (1991 р. – початок ХХІ століття) характеризується розвитком національної музичної культури, пошуками шляхів для міжнародного співробітництва та підвищенням професійного рівня музикантів-гітаристів.

З набуттям Україною незалежності, вітчизняна гітарна освіта отримала певну свободу в розвитку. Збільшилася кількість творів написаних українськими композиторами, почали організовувати гітарні конкурси та фестивалі, українські виконавці все частіше починали брати участь у міжнародних конкурсах. З'явилися в друці ноти та методична література, продовжували відкриватися класи гіта-

ри в навчальних закладах, захищали дисертації.

Так, М. Давидов зазначає, що відкриття класу гітари в Сумському державному музичному училищі імені Д. С. Бортнянського (нині Сумське вище училище мистецтв і культури імені Д. С. Бортнянського), стало можливим завдяки Т. Литовченко. Випускниця Луганського музичного училища та Львівської консерваторії під керівництвом професора Г. Казакова, вона продовжила кращі традиції вітчизняної музичної культури. Т. Литовченко започаткувала курс методики викладання для гітаристів. Вагомим здобутком для навчального закладу став ансамбль гітаристів створений під її керівництвом. Серед випускників Т. Литовченко – численні лауреати регіональних, всеукраїнських та міжнародних конкурсів, які продовжують розвиток вітчизняного гітарного мистецтва [2, с. 403].

Поштовхом для розвитку струнних народних інструментів в академічному напрямку стало те, що, за свідченням В. Сидоренку у 1992 р. кафедра струнних інструментів Донецької державної музичної академії ім. С. Прокоф'єва виділилася зі складу кафедри народних інструментів. Гру на гітарі викладали такі відомі музиканти, як: завідувач кафедри В. Івко (хоча основним інструментом для нього є домра, але, маючи широкий музичний кругозір, він надавав консультації музикантам багатьох інструментів) та старший викладач П. Іванніков. Серед учнів П. Іваннікова – велика кількість лауреатів всеукраїнських та міжнародних конкурсів: О. Білодід, Р. В'язовський, Т. Іванніков, А. Майборода, Д. Мельников, Є. Мітін та ін. Широкою є географія конкурсів, у яких беруть участь його учні: це Австрія, Болгарія, Іспанія, Італія, Німеччина, Канада, Польща, Португалія, Франція, Японія та ін. Один із кращих випускників кафедри з класу гітари Р. В'язовський стажувався в м. Мюнстері (Німеччина). У Донецькому музичному училищі гітару в різні роки викладали В. Івко, П. Іванніков та М. Пипенко [12, с. 82].

У розвиток гітарної освіти важливий внесок зробила Одеська консерваторія, у якій гітарний клас був започаткований у 1992 р. Як зазначає В. Сидоренко, деякий час гітару викладали заслужений працівник культури Автономної республіки Крим Б. Демидов (Сімферополь) та В. Жадко (Київ). З 1994 р. клас гітари очолив талановитий та перспективний викладач – О. Хорошавіна. Випускниця Донецького музичного училища (клас М. Пипенка) та Воронежського інституту мистецтв (клас С. Корденка), вона розвивала академічний статус класичної гітари. Учасниця численних міжнародних конкурсів та фестивалів, О. Хорошавіна у 2004 р. стала організатором першого міжнародного молодіжного фестивалю класичної гітари в м. Одеса [12, с. 81].

Молодим, але не менш професійним навчальним закладом стала і Дніпропетровська консерваторія ім. М. Глінки, створена відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради у березні 2006 р. шляхом реформування на базі Дніпропетровського обласного музичного училища ім. М. І. Глінки [3, с. 1]. Класичну гітару в консерваторії викладають Ю. Радзецький, А. Жерздев, Ю. Коральова [12, с. 81].

У цей період в Україні активно розвивається гітарне ансамблеве виконавство. Так, одним із перших ансамблів гітаристів, активно гастролював став «Аморато» (художній керівник і диригент В. Козлін, професор кафедри інструментального та оркестрового виконавства Інституту мистецтв Національного педагогічного універ-

ситету ім. М. Драгоманова); він функціонує при Міжнародному центрі культури й мистецтв «Жовтневий», є лауреатом 4-х всесоюзних і міжнародних конкурсів та фестивалів, дав понад 500 концертів в Україні та за її межами. Квартет гітаристів «Київ», що функціонує при Національній філармонії України (з 1992 р. керівник – заслужений артист України В. Шаруєв), є лауреатом Республіканського конкурсу виконавців на народних інструментах (Івано-Франківськ, 1986, I-а премія), фестивалю «Гітара світу» (Франція, 1998). Зразковий ансамбль гітаристів «Фортуна» (керівник – кандидат педагогічних наук, відмінник освіти України, доцент кафедри музичного мистецтва Академії керівних кадрів культури й мистецтв В. Грищенко) функціонує у Будинку дитячої та юнацької творчості Голосіївського району Києва, є лауреатом республіканських і міжнародних конкурсів та фестивалів. Значних успіхів досягнув Одеський гітарний дует у складі О. Хорошавіної та Л. Кабур, його відзначено дипломом Міжнародного конкурсу у Віареджіо (Італія, 1998). Гітарний дует у складі братів А. Іваннікова та П. Іваннікова зробив суттєвий внесок у розвиток гітарного ансамблевого виконавства: брати виступали у Полтавській філармонії та підготували для Донецького телебачення 50 програм із назвою «Люблю я струн гітарний звон» [6, с. 464].

Велика роль у розвитку гітарної освіти належить проведенню конкурсів та фестивалів. Вони не тільки сприяють популяризації гітари, а й мотивують молодих виконавців до професійного зростання та самовдосконалення. Цінним для розвитку гітарної освіти в рамках конкурсів та фестивалів є проведення провідними вітчизняними та зарубіжними фахівцями галузі майстер-класів. Саме під час проведення майстер-класів молоді виконавці знайомляться з останніми досягненнями у виконавському мистецтві, отримують методичні вказівки та мають змогу поставити питання знаним майстрам своєї справи.

В. Козлін стверджує, що з поміж колишніх республік СРСР Україна посідає значне місце у проведенні фестивалів гітарного мистецтва. Деякий час фестивалі проводилися в Маріуполі, у БК «Азовсталь» (організатор Б. Ісаєнко), Полтаві й Донецьку (організатори А. й П. Іваннікови), Дніпропетровську (організатор М. Флейтман), Києві (організатор П. Полухін). У 2004 р. у Києві відбувся Міжнародний фестиваль гітарної музики «Київ – 2004» (організатор А. Остапенко) [6, с. 464].

Багато талановитих вітчизняних виконавців займають місце на міжнародних конкурсах та гастролюють країнами Європи. Отримавши міжнародне визнання, піднімають музичний авторитет та імідж України. Серед них В. Козлін виділяє: Е. Ізмайлова, Б. Бельського, У. Мачневу та представників діаспори – В. Осередчука, Л. Вігошинського та ін. [6, с. 464].

Охарактеризуємо коротко шлях професійного становлення їх як гітаристів. Так, Е. Ізмайлов народився в Узбекистані, але на початку 1990-х рр. повернувся на рідну землю батьків у с. Фонтани під Сімферополем. Самостійно оволодівши технікою гри на електрогітарі, розширив можливості інструмента новим прийомом гри «теппінг». Активно виступав із різними колективами та сольо. У рейтингу газети «Радянська молодь» (Рига, 1990) Е. Ізмайлов посів шосте місце серед гітаристів СРСР, п'яте місце в рубриці «Музикант року» і друге – як «Музикант, що заслуговує найбільш широкого визнання». Брав активну участь у конкурсах та фестива-

лях: став лауреатом першої премії Європейського міжнародного конкурсу гітаристів у Лозанні (Швейцарія, 1991), брав участь у джазових фестивалях у Польщі, Латвії, Росії, Фінляндії, Німеччині, Норвегії, Франції, Італії, Австрії, Швейцарії, Швеції, Голландії, Англії. Починаючи з 1995 р. Е. Ізмайлова обрано членом президії Джазової асоціації України. У 2009 р. артистові присвоєно звання «Народний артист України» [4, с. 1].

Б. Бельський є лауреатом численних всеукраїнських та міжнародних конкурсів. У 2001 р. вступив до асоціації гітаристів Національного Всеукраїнського музичного союзу, з 2003 р. увійшов до її президії. З цього ж року його призначено музичним керівником, аранжувальником та виконавцем Київського театру поезії та пісні. З 2006 по 2009 р. перебував на посаді головного диригента Київського гітарного оркестру при Асоціації гітаристів НВМС і з 2014 р. – художній керівник та диригент Оркестру гітаристів м. Києва «ПектораL», що є лауреатом багатьох міжнародних конкурсів. Б. Бельський брав участь в організації та проведенні міжнародних конкурсів та фестивалів, а також запрошується як член журі міжнародних конкурсів (Україна, Румунія, Болгарія). Б. Бельський друкується як композитор в Україні (Київ, Донецьк) та за кордоном (Білорусь). Його твори виходять друком у збірках українських композиторів, у видавництві «Музична Україна» (2007, 2015). Він став дипломатом міжнародного Інтернет-конкурсу творів для ДМШ «Сім нот – шість струн» (Білорусь, 2005). Як гастролуючий соліст-гітарист в Україні та за її межами, він також виступає разом із дружиною в дуеті «Бельканто» [1, с. 1].

Досить цікавим є творчий шлях У. Мачневої, лауреата всеукраїнських та міжнародних конкурсів, професійного виконавця та композитора. Географія концертної діяльності в період її навчання досить широка (Бельгія, Німеччина, Болгарія, Угорщина, Польща, Швейцарія, Чехія, США). У 1996 р. вийшла друком її збірка нот «Чарівна країна». У 1998 р. американським видавництвом «Mel Bay Publications, Inc.» у збірці «Exotic Guitar» опубліковано твір У. Мачневої «Українська фантазія». Стають популярними й інші твори талановитої гітаристки: варіації на тему української народної пісні «Несе Галя воду», диптих «Враження» («Молитва», «Сумніви»), прелюдія і сонатина-пікколо, присвячення Лео Брауеру, п'єса «Лорелея», сюїти «Образи», «Сон мандрівника» та ін. Після закінчення навчання по класу гітари та по класу композиції У. Мачнева працювала викладачем гри на гітарі в Харківській школі мистецтв №3 та Харківській державній академії культури. З 2008 р. проживає у США [8, с. 1].

На особливу увагу заслуговує В. Осередчук (1910 – 1988 рр.), автор п'яти музично-педагогічних збірок для навчання гри на гітарі: «Українські стрілецькі пісні на гітарі» (1969), «Улюблені мелодії» (1971), «Пластові й повстанські пісні» (1972), «20 коломийок на гітару» (1973), «Звуки України» (1974) [6, с. 464].

Л. Вігошинський (1941 – 2008 рр.), як зазначає Б. Фільц, народився у Відні, але за походженням є українцем (батьки з Тернопільщини). Після закінчення Віденської музичної академії вдосконалював виконавську майстерність в Іспанії. Від 1964 р. – був професором у консерваторії в м. Граці (Австрія). У 1968 р. став лауреатом Міжнародного конкурсу гітаристів у м. Александрії (Італія). У 2001 р. йому було присвоєно звання «Заслу-

жений артист України». Л. Вігошинський був першим виконавцем ряду творів для гітари, зокрема «Думки» німецького композитора Р. Льойкауфа на українські теми, «Гуцульської рапсодії» та «Шепоту хвиль» українського автора А. Андрушка. Як соліст гастроловав у багатьох країнах Європи, Близького та Далекого Сходу, Південної та Північної Америки, щорічно в Україні з 1990 р. Був почесним професором Львівської державної музичної академії імені М. В. Лисенка, засновником міжнародної премії в Україні для українських митців імені Л. Вігошинського. Автор видання «Про мистецтво гри на гітарі» (Л., 2006; переклад з німецької Л. Мельник) [7, с. 136].

Вершиною розвитку вітчизняного гітарного мистецтва та освіти, на нашу думку, стало створення у листопаді 2000 р. Асоціації гітаристів при Національній всеукраїнській музичній спілці (голова К. Чеченя). В. Козлін зазначає, що проекти, які реалізує Асоціація позитивно впливають на подальший розвиток гітарного виконавства та освіти. Серед них: концертні заходи «Гітарні перспективи», «Педагог і його учні», «Пані гітара», «Гітарна фієста», а також серія майстер-класів «Перша міжнародна академія гітарного мистецтва». У березні 2005 р. у м. Києві проведено міжнародний фестиваль «ГітАс», у межах якого відбулася конференція і круглий стіл із проблем історії та сучасності гітарного виконавства. Згодом цей фестиваль, набравши популярності став конкурсом і проходить раз на два роки [6, с. 464].

Протягом другого періоду гітарна освіта набувала неабиякого розквіту. Успіхи вітчизняних виконавців на міжнародних конкурсах демонструють їхню власну талановитість та професіоналізм їхніх викладачів. Нове покоління викладачів гітари на високому рівні розкриває перед учнями можливості інструмента та його потенціал. Здорова конкуренція всеукраїнських конкурсів спонукає молодь до вдосконалення умінь та навиків, а міжнародні конкурси та фестивалі дозволяють порівняти майстерність учасників з різних країн та обмінятися останніми методичними розробками. У зв'язку із соціально-економічними умовами найкращі вітчизняні гітаристи змушені від'їжджати за кордон. Але й там вони залишаються вірними своїй Батьківщині – пишуть твори на українську тематику та приїжджають в Україну з концертами.

Висновки. Проведене дослідження дало змогу виокремити періоди розвитку гітарної освіти другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Перший, коли Україна була у складі Радянського Союзу (сер. ХХ ст. – 1990 р.) та другий, з моменту набуття Україною незалежності (з 1991 р.). Сучасні досягнення вітчизняної інструментальної гітарної освіти кращі українські виконавці демонструють на міжнародних конкурсах та фестивалях. Вони складають гідну конкуренцію зарубіжним музикантам та створюють позитивний імідж нашої країни. Проте системні недоліки гітарної освіти, що мали місце в середині ХХ ст., не зникли й до сьогодні. Аналіз викладацького складу свідчить, що викладають гітару не тільки у початкових чи середніх навчальних закладах, а й у вищих Україні фахівці інших музичних інструментів. Вітчизняна інструментальна гітарна освіта має успіхи завдяки окремим викладачам-ентузіастам. Однак в Україні на сучасному етапі її розвитку відбуваються реформи освітньої системи, що, сподіваємося змінить ситуацію на краще і в розвитку гітарної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бельський Б. Біографія [Е. ресурс]. – Режим доступу: <http://boris-belsky.info/biography/> (дата звернення: 13.09.2017). – Назва з екрана.
2. Давидов М. А. Історія виконавства на народних інструментах [Електронна копія] : (укр. акад. школа) : [підруч. для вищ. навч. закл. культури і мистецтв I-IV рівнів акредитації] / М. А. Давидов ; М-во культури і туризму України, Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. – Вид. 2-ге, доповн., випр. – Електрон. текст. дані (1 файл : 480 Мб). – Луцьк : Волин. обл. друк., 2010. – 600 с.
3. Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки. Історія та сучасність [Е. ресурс]. – Дніпропетровськ, 2017. – Режим доступу: <http://dk.dp.ua/index.php?id=5> (дата звернення: 13.09.2017). – Назва з екрана.
4. Ізмайлов Е. [Е. ресурс]. – Режим доступу: <http://enverizmaylov.com/page/enver-izmaylov> (дата звернення: 13.09.2017). – Назва з екрана.
5. Кафедра народних інструментів [Е. ресурс] : Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. – 2015. – Режим доступу: <http://conservatory.lviv.ua/kafedry/kafedra-narodnyh-instrumentiv/> (дата звернення: 13.09.2017). – Назва з екрана.
6. Козлін В. Й. Гітара / Українська музична енциклопедія // Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України–К., 2006.–Том 1.–С. 462 – 465.
7. Лео (Левко Юрійович) Вітошинський / Б. Фільц // Студії мистецтвознавчі. – К.: ІМФЕ НАН України, 2008. – № 4(24). – С. 135 – 136.
8. Мачнева У.[Е. ресурс] : проект «Гітаристи і Композитори» / В. В. Тавровський, С. В. Тавровський // Иллюстрированный биографический энциклопедический словарь. – 2001–2017. – Режим доступу: <http://www.abc-guitar.narod.ru/pages/machneva.htm> (дата звернення: 13.09.2017). – Назва з екрана.
9. Михайленко М. П. Київська школа гри на гітарі // Часопис Національної Музичної Академії України імені П. І. Чайковського : наук. журнал / [ред. кол.: Рожок В. І. та ін.]. – Київ, 2010. – № 1(6). – С. 47 – 50.
10. Михайленко М. П. Проблеми популярного інструмента / М. П. Михайленко // Музика : журнал з питань музичної культури / Музична Україна. – Київ, 1982. – № 5(221). – С. 25.
11. Пухальський Я. Г. [Е. ресурс] : проект «Історія гітари в лицах» / В. В. Тавровський // История гитары : электронный журнал – 2012–2014. – Режим доступу: <http://www.guitar-times.ru/pages/guitarists/pukhalsky.htm> (дата звернення: 13.09.2017). – Назва з екрана.
12. Сидоренко В. Л. Гітарна традиція Львова як складова академічного народно-інструментального мистецтва України : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. / Сидоренко Вікторія Леонідівна. – Львів, 2009. – 231 с.

REFERENCES

1. Bel'skiy B. Biography [E. source]. – Mode of access: <http://boris-belsky.info/biography/> (date of application: 13.09.2017). – Title from the screen.
2. Davydov M. A. History of Performing on Folk Instruments [Electronic Copy]: (Ukrainian Acad. School): [sub. for higher tutor shut up culture and arts of I-IV levels of accreditation] / M. A. Davydov ; M-vo kul'tury i turizmu Ukrayiny, Nats. muz. akad. Ukrayiny im. P. I. Chaykovsk'koho. – Kind. 2nd, supplement, vers. – electron text. data (1 file: 480 MB). – Lutsk: Volyn. region Pr., 2010. – 600 p.
3. Dnipropetrovsk Academy of Music named after. M. Glinka. History and Modernity [E. source]. – Dnipropetrovsk, 2017. – Access mode: <http://dk.dp.ua/index.php?id=5> (application date: 13.09.2017). – Title from the screen.
4. Izmailov E. [E. source]. – Mode of access: <http://enverizmaylov.com/page/enver-izmaylov> (date of appeal: 13.09.2017). – Title from the screen.
5. Department of Folk Instruments [E. source]: Lviv National Music Academy named after M. V. Lysenko. – 2015. – Access mode: <http://conservatory.lviv.ua/kafedry/kafedra-narodnyh-instrumentiv/> (application date: 13.09.2017). – Title from the screen.
6. Kozlin V. Y. Guitar / Ukrainian Encyclopedia of Music // Institute of Art Studies, Folklore Studies and Ethnology. M. T. Rylsky NAS of Ukraine – K., 2006. – Volume 1. – P. 462 – 465.
7. Leo (Levko Yuriyovych) Vitoshynsky / B. Filts // Studios of Art Studies. – K.: IMF of NAS of Ukraine, 2008. – No. 4 (24). – P. 135 – 136.
8. Machnev V. [E. source]: project "Guitarists and Composers" / V. V. Tavrovsky, S. V. Tavrovsky // Illustrated biographical encyclopedic dictionary. – 2001–2017. – Access mode: <http://www.abc-guitar.narod.ru/pages/machneva.htm> (application date: 13.09.2017). – Title from the screen.
9. Mikhailenko M. P. Kyiv School of Guitar Play // Periodical of the National Tchaikovsky Music Academy of Ukraine: Sciences. journal / [ed. Col.: Roshko VI and others.]. – Kiev, 2010. – No. 1 (6). – P. 47 – 50.
10. Mikhailenko M. P. Problems of the popular instrument / M. P. Mikhailenko // Music: magazine on musical culture / Music Ukraine. – Kyiv, 1982. – No. 5 (221). – P. 25.
11. Pukhalsky Ya. G. [E. source]: project «History of the guitar in the faces» / V. V. Tavrovsky // History of the guitar: electronic journal – 2012–2014. – Mode of access: <http://www.guitar-times.ru/pages/guitarists/pukhalsky.htm> (date of reference: 13.09.2017). – Title from the screen.
12. Sidorenko V. L. The guitar tradition of Lviv as a component of the academic folk-instrumental art of Ukraine: diss. ... Candidate art studies: 17.00.03. / Sidorenko Victoria Leonidovna. – Lviv, 2009. – 231 pp.

Development of the national instrumental guitar education the second half of the 20th – the beginning of the 21st century

A. S. Kovalenko

Abstract. The article covers the development of the national instrumental guitar education of the second half of the XX – beginning of the XXI century. It is divided into two conditional periods: Ukraine within the Soviet Union and after independence. Significant events and named personalities have been analyzed that influenced the development of domestic instrumental guitar education. Among them: the opening of the guitar class in universities and musical colleges in Ukraine, the printing of musical and methodical literature, the success of domestic performers, competitions and festivals, pedagogical achievements of leading guitar teachers and others.

Keywords: *guitar performance, musical pedagogy, instrumental guitar education, classroom guitar teachers.*

Развитие отечественного инструментального гитарного образования второй половины XX – начала XXI века

A. С. Коваленко

Аннотация. В статье освещается развитие отечественного инструментального гитарного образования второй половины XX – начала XXI века. Выделяется на два условных периода: Украина в составе Советского Союза и после обретения независимости. Проанализированы значимые события и указаны персоналии, которые повлияли на развитие отечественного инструментального гитарного образования. Среди них: открытие класса гитары в вузах и музыкальных училищах Украины, издание нотной и методической литературы, успехи отечественных исполнителей, проведение конкурсов и фестивалей, педагогические достижения ведущих преподавателей гитары и другие.

Ключевые слова: *гитарное исполнительство, музыкальная педагогика, инструментальное гитарное образование, преподаватели по классу гитары.*